

CZU: 373.036:787.1

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4888889>

VALORIFICAREA PRINCIPILOR EDUCAȚIEI MUZICALE ÎN PREDAREA VIORII ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Victoria CUCULSCHI

Școala de Arte „Alexei Stârcea” din Chișinău

În articol este examinată problema privind respectarea principiilor educației muzicale de către cadrele didactice care predau vioara. Sunt analizate principiile educației muzicale fondate de I.Gagim, din perspectiva predării instrumentului vioara. La fel se conturează importanța parteneriatului educațional, deoarece fără implicarea părinților în studiul muzicii și al vioarei acțiunile educative ale profesorului eșuează.

Cuvinte-cheie: educație muzicală, principiile educației muzicale, parteneriat educațional.

APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF MUSIC EDUCATION IN TEACHING THE VIOLIN IN THE EDUCATIONAL INSTITUTION

The article examines the issue of respect for the principles of music education by teachers who teach the violin. The principles of music education founded by I.Gagim are analysed from the perspective of teaching the violin instrument. The importance of the educational partnership is also outlined because without involving the parents in the study of music and violin, the teacher's educational actions fail.

Keywords: music education, principles of music education, educational partnership.

Introducere

Formarea unor personalități integre, profesioniști, oameni capabili să găsească soluții creative la orice problemă și să se adapteze ușor la transformările socioeconomice actuale reprezintă o provocare pentru educația tinerei generații. Studiarea instrumentelor muzicale, pe lângă faptul că contribuie la dezvoltarea gândirii, memoriei, voinței copiilor, poate deveni în viitor și o sursă suplimentară de venituri.

În documentele normative naționale este indicat că *educație muzicală vizează activitățile de predare - învățare - evaluare în diversitatea lor formativă, asigurând formarea culturii muzicale a elevilor în calitatea ei de parte componentă a culturii spirituale* [1, p.3]. Prin urmare, în învățământul artistic muzical, ca și în învățământul general, sarcina profesorilor este de a descoperi și a valorifica talentul, abilitățile și competențele elevilor în vederea formării culturii acestora.

Venind la o școală de arte, copiii intră în contact cu Frumosul. Scopul lecțiilor de muzică este de a insufla copiilor interesul pentru artă, de a le forma capacitatea de a înțelege informațiile muzicale, de a selecta lucrări care sunt semnificative. De obicei, la lecțiile de vioară copiii sunt fascinați de profesor, cabinet, metodele de lucru etc., iar cadrul didactic trebuie să mențină acest interes viu cât mai mult timp.

Cercetătoarea B.A. Якубовская menționează că una dintre cele mai eficiente metode de a învăța copiii să cânte la vioară este înlocuirea exersării pe coarde libere cu alegerea unor piese scurte și ușoare, prin care are loc însușirea și deprinderea principalelor tehnici de lucru cu arcușul, inclusiv schimbarea poziției mâinii stângi [Apud 2, p.172-173]. În opinia autoarei, această metodă asigură menținerea interesului elevilor, ceea ce reprezintă o condiție importantă, prin care educații participă activ la procesul de învățare. Impresionante sunt meditațiile autoarei referitor la organizarea timpului în cadrul lecției, accentul fiind pus pe poziția corectă a mâinilor; intonare și exerciții pentru dezvoltarea auzului muzical, a ritmicii și, neapărat, cititul de pe note. Toate condițiile trebuie alese în conformitate cu principiile didactice, sistematic, de la simplu la complex, ținându-se cont de particularitățile individuale ale elevilor.

Un alt autor, C.J. Ковалева [3, p.59], susține că printre sarcinile profesorului de muzică se numără:

- formarea la copii a unei atitudini deschise față de muzică;
- cunoașterea nevoilor copiilor și formarea gustului estetic;
- educarea prin intermediul muzicii a dragostei față de frumos;
- cultivarea valorilor moral-spirituale;
- menținerea interesului pentru muzică;
- extinderea experienței muzicale a copiilor etc.

Autoarea se referă și la principiile pe care trebuie să le respecte un profesor de muzică, menționând că este important ca instrumentul muzical să fie predat în mod clar și interesant, ținându-se cont de vârsta copiilor, de potențialul lor muzical, de experiența, motivația acestora etc.

Astfel, remarcăm că deși autorii menționați *supra* descriu aspecte diferite ale procesului de predare a vioarei, ei accentuează necesitatea respectării principiilor educației muzicale.

În această ordine de idei, în baza analizei, în mod special, a principiilor elaborate de cercetătorul I.Gagim [Apud 4, p.55-59], vom identifica cum corelează principiile educației muzicale cu predarea instrumentului vioara în cadrul instituției de învățământ.

Principiile educației muzicale *sunt norme pedagogice cu valoare strategică și operațională care trebuie respectate în proiectarea și realizarea oricărei forme de activitate didactică/ educativă, ele sunt anumite trasee magistrale, cerințe-cheie, în baza cărora are loc realizarea obiectivelor și a conținuturilor procesului educațional în domeniul muzicii* [Ibidem, p.55].

Principiile de bază care trebuie respectate la orele de muzică, inclusiv de vioară, sunt următoarele:

Principiul pasiunii. A cânta la vioară fără o atracție pentru acest instrument este imposibil. Percepția, înțelegerea și interpretarea muzicii nu sunt posibile în condițiile unei stări de inactivitate interioară, de imparțialitate sau contemplare pasivă. Cântatul la vioară este strâns legat de sfera emoțională a omului. De aceea, cadrele didactice trebuie să creeze o atmosferă captivantă și emoționantă în cadrul lecției, să cointereneze elevul prin cunoașterea aprofundată a domeniului și prin diverse metode inovative. În cadrul orelor de vioară pot fi aplicate următoarele metode: audiția, interpretarea/intonarea, discuția și explicația, metoda istorică pentru a evidenția condițiile în care a fost scrisă o anumită operă muzicală (dacă aceste condiții sunt cunoscute) etc.

Principiul intuiției evidențiază ideea că muzica nu poate fi însușită decăt prin simțirea ei. Prima cunoștință cu vioara elevii o fac atunci când o țin în mână, ating strunele cu degetele și încearcă să cânte cu arcușul pe strunele vioarei. Evident că la început stangaci, dar ulterior, cu ajutorul profesorului, elevii reușesc, prin intermediul experienței proprii, să înțeleagă cu sufletul și mintea esența acestui instrument.

Principiul corelației educației muzicale cu viața. Muzica nu poate exista în afara vieții omului. Muzica nu doar înfrumusețează și îmbogățește viața omului, ci și educă și transformă spiritul uman. Cei care posedă un instrument muzical devin oameni mai buni, empatici, responsabili, profunzi și întotdeauna au o memorie bună datorită citirii și memorării notelor muzicale. Rolul profesorilor, în acest sens, este unul crucial, pentru că ei trebuie să explice elevilor legătura muzicii cu viața reală și neapărat să accentueze oportunitatea educațiilor de a-și alege/schimba meseria pe parcursul vieții sau de a aplica cunoștințele muzicale în situațiile de criză.

Principiul unității educației, instruirii și dezvoltării muzicale. Acest principiu reflectă importanța educației formale, adică prezența sistematică a educațiilor la lecțiile de vioară, dar și la cele de solfegiu, teorie muzicală, dans, vocal etc. Pentru a putea poseda un instrument muzical, dar și a pătrunde chintesența unor mesaje muzicale, elevii au nevoie de formarea unor cunoștințe elementare despre muzică, despre legitățile ei specifice, adică este nevoie de un sistem de cunoștințe, informații și dexterități muzicale, care condiționează formarea unei atitudini corecte față de instrumentele muzicale, față de persoanele care cântă, față de frumos etc. Toate acestea trebuie să fie formate la lecțiile de vioară, deoarece în lipsa lor nu se va putea nici interpreta, nici audia și nici analiza muzica, adică nu se va pătrunde în sensul ei.

Principiul reinterpretării pedagogice a muzicii. În conformitate cu acest principiu, profesorul trebuie să transforme mesajul muzical într-un mesaj bine înțeles de elevi, în scopul de a facilita procesul de însușire a fenomenelor muzicale de către elevi. Adică, piesele care aparent sunt complicate trebuie împărțite în bucăți, iar fiecare parte descifrată și învățată aparte. Acest lucru va facilita învățarea și va încuraja implicarea elevilor în acest proces.

Principiul interiorizării muzicii presupune ca mesajul muzical audiat de elvi în faza inițială să fie, cu ajutorul profesorului, trăit de elevi, să devină o experiență personală a acestora, materializată prin emoții, sentimente, stări. În cadrul lecțiilor de vioară profesorul poate oferi posibilitatea de a alege „ce va cânta” elevului, prin audiția mai multor piese. În acest mod, educatul va fi motivat să obțină rezultate. Menționăm că această tehnică poate fi aplicată pentru elevii din clasele mai mari.

Principiul accesibilității permite însușirea muzicii și a instrumentelor muzicale ținându-se cont de particularitățile de vârstă, fiziologice și individuale ale copiilor. În baza acestui principiu, profesorii sunt în căutarea celor mai eficiente strategii educative pentru a iniția elevii în esența problemei studiate. În cazul predării vioarei, profesorii trebuie să fie atenți la selectarea corectă a dimensiunii vioarei, poziția corectă în timpul interpretării, astfel încât însușirea acestui instrument să nu creeze disconfort [1,5].

Principiul sistematizării, continuității și gradației presupune însușirea cunoștințelor muzicale, învățarea viorii de la simplu la compus, adică în mod sistematic, atent, diversificând și complicând conținuturile și mesajele. Arta viorii se cunoaște de către elevi prin diverse tehnici pentru mâna stânga, pe care profesorul le alege cu grijă și în dependență de aptitudinile și experiența copilului.

Principiul însușirii conștiente și active. Este foarte important ca elevul să fie implicat în procesul de învățare a unui instrument muzical. Dacă conștiința acestuia se manifestă dezinteresat și pasiv, nu se vor obține rezultate. Prin urmare, profesorii trebuie să capteze permanent interesul elevilor, să diversifice metodele educative, să coreleze materia predată/învățată cu realitatea.

Toate principiile sus-menționate trebuie respectate de către cadrele didactice care predau muzica și formează competența de a cânta la vioară. Respectarea unui principiu creează condiții favorabile pentru respectarea altuia, astfel formând un sistem coordonat și gestionat de profesor.

Metodologia valorificării principiilor educației muzicale în predarea viorii

Evident că principiile enumerate *supra* pot fi și trebuie valorificate în cadrul procesului educațional. Pe lângă faptul că profesorul este obligat să-și planifice riguros fiecare unitate de învățare, el trebuie să selecteze cele mai eficiente metode, prin intermediul cărora are loc fixarea și consolidarea cunoștințelor elevilor.

Una dintre cele mai complicate teme în predarea/învățarea viorii este trecerea în poziții. Menționăm că această temă poate fi practică atât cu un elev din clasa I, cât și cu un absolvent din clasa a VII-a. Obiectivul acestei lecții este comun: Stăpânirea și consolidarea abilităților de trecere în poziția a II-a, a III-a, a IV-a etc., în cadrul interpretării pieselor la vioară.

Bineînțeles că aplicând principiul accesibilității, în clasa I, se va lucra inițial fără arcuș, doar cu mâna stângă, pentru a asigura o trecere moale în poziții. La fel, pot fi practicate exerciții de intonare, pentru ca elevul să se învețe a-și coordona mușchii de la mâna stângă și auzul.

În cazul unui elev absolvent, trecerea în poziții se va realiza prin intermediul cititului de pe note, exersării, dar și valorificând posibilitățile internetului. De exemplu, poate fi mult mai eficientă vizionarea filmelor/clipurilor pe YouTube pentru a interioriza muzica, precum și pentru a înțelege mesajul profesorului.

Nu trebuie subestimate și discuțiile în cadrul lecției. Astfel, valorificând principiul corelației educației muzicale cu viața, profesorul poate povesti elevilor că în anul 2009, la concursul Eurovision Song Contest, violonistul Александр Рыбак și-a interpretat piesa în pofida faptului că o strună de la vioară s-a rupt; astfel, el a reușit să câștige concursul datorită competenței de a utiliza corect trecerea în poziții etc.

Totodată, fără implicarea părinților în studiul muzicii și al viorii acțiunile educative ale profesorului eșuează. De aceea, printre sarcinile profesorului de muzică este și aceea de colaborare, cooperare cu părinții în vederea asigurării unui parteneriat educațional eficient.

În acest sens, profesorii trebuie să dea timp pentru informarea și pedagogizarea părinților. În cadrul discuțiilor, cadrele didactice și părinții trebuie să se informeze reciproc despre potențialul copilului, problemele care apar în formarea deprinderilor de a cânta la vioară, interesul copilului, motivația pentru învățare, particularitățile individuale, starea de sănătate etc. De regulă, în familiile în care se ascultă muzica se alocă timp pentru participarea la concerte, expoziții, muzee, se organizează propria bibliotecă muzicală, copiii nu întâmpină dificultăți în a însuși noul instrument muzical. Este important ca pedagogii să explice părinților importanța implicării lor în formarea muzicală a copiilor lor. La fel, profesorii trebuie să comunice părinților despre necesitatea implicării acestora în procesul de învățământ. Părinții trebuie să participe activ la adunările cu părinții, examenele/colocviile copiilor, la concertele lor etc. Este extrem de importantă prezența lor și susținerea copilului la fiecare evoluare pe scenă, deoarece este un moment emoționant, care poate duce la apariția unor fobii sau temeri. La fel se procedează și în cadrul participării la concerte, unde părintele este responsabil nu doar de aspectul moral al copilului, dar și de cel exterior [6, p.21-22].

Concluzii

În concluzie remarcăm faptul că majoritatea specialiștilor din domeniul muzicii au evidențiat necesitatea respectării în cadrul lecțiilor de muzică, vioară, a principiilor educației muzicale. Cunoașterea nevoilor copiilor, a particularităților de vârstă și individuale, menținerea interesului pentru muzică, alegerea unor metode eficiente în predarea viorii sunt doar câteva reguli operaționale pe care profesorii sunt obligați să le cunoască și să le aplice în activitatea didactică zilnică.

Totodată, predarea și învățarea vioarei reprezintă rezultatul unei colaborări eficiente dintre elev, profesor și părinți, fiecare având rolul său și sarcina de a fi partener activ. Profesorul este acea verigă care, în baza principiilor educației muzicale enunțate mai sus, ghidează copilul în lumea muzicii, îl instruește și formează competența de a cânta la vioară; părintele este veriga care menține intereul pentru muzică, încurajează și susține noile domenii exploarate, asigurând în familie un climat afectiv, benefic pentru o dezvoltare armonioasă, iar elevul este reflecția muncii și colaborării părinților și a profesorilor, care trebuie să depună efort și să dea dovadă de răbdare pentru a trece peste provocările ce apar în calea cunoașterii muzicii prin intermediul vioarei.

Referințe:

1. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. *Curriculum Educația muzicală, clasele a V-a VIII-a, Aria curriculara Arte*. Chisinau, 2019.
2. МЕРКУЛОВА, Е.В. О методических установках успешного обучения начинающих музыкантов-скрипачей. В: *Наука. Искусство. Культура* (Белгород), 2017, №2(14), с.171-175.
3. КОВАЛЕВА, С.Л. Основные направления деятельности современного преподавателя ДМШ. В: *Актуальные формы взаимодействия в детских школах искусств*. Сыктывкар, 2018, с.55-60.
4. VACARCIUC, M. *Didactica educației muzicale*. Chișinău: Garomont-Studio, 2015. 157 p. ISBN 978-9975-115-91-9
5. FLOREA, A. *Program universitar de formare în domeniul Pedagogie pentru Învățământ Primar și Preșcolar adresat cadrelor didactice din mediul rural. Educație muzicală și didactica muzicii. Forma de învățământ ID-semestrul V*. București, 2007. 180 p. ISBN 978-973-0-05179- 7
6. БЕРНИКОВА, Е.С. Музыкальная школа и семья. В: *Актуальные формы взаимодействия в детских школах искусств*. Сыктывкар, 2018, с.20-25.

Date despre autor:

Victoria CUCULSCHI, profesor de vioară și ansamblu, Școala de Arte „Alexei Stârcea” din Chișinău.

E-mail: victoriacuculschi@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4807-4167

Prezentat la 15.12.2020